

er toelating tot
sittelt gegeven,
andag 18 Juni.
in te onderwer-
t opgave van
akulten, waarin
niftelijk aan te
de voor of op

er litter. fat.,
VOLTIER.

el in
orgels.

d van onge-
sorteering

en KERK,
prijzen.
logi aan den
vasteland

ART.
TERDAM.

iteit.

t Bestuur het
ting aan leden
Evenals in
ad onze locale
lenten de goed-
higing zorg te
t hun hartelijk
teft weer stoffe
awen God, die
trijd en moeite
zijne lankmoed-
huidigen dag.
kant het ge-
dit jaar nog
nders, op wier
t groote prijs-
tieten, — aan
elen juist in
dat meerdere
op éénelfde
Niet weinig
erslag voor het
een begin van
stroomde ker-
ginnen mocht
toestes bestaat
standers onzer
om de belijde-
uden, (die ook
al hare rechten
geven. Moge
hetzelfde huis"

van den be-
is ook voor
van rouw. Hij
toe, en menig
schap mochten
lervinden. Zijn
agedachtenis is
e overblijvende
zijn voorbeeld
om te arbeiden
de dienstkracht

W. HOVY.

KOMST

rwij's

1888.

der Chr. Ger.

W. GIESINK.

onden worden

n Hoogleraar

ing met debat

paedagogische

Hospitium in

is toegang

de kleine zaal

en, wordt be-

er H. TULP,

voorzitter.

exploitatie van

arbijetten uit

te bijljetten te

maar ook uit

gs den Staats-

genheid wen-

et duidelijk

de kaart

dering recht te

zoowel gratis

er met opgave

wacht aan het

ERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 17 Juni 1888. N°. 547.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirectoren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentieprijs: van 1 tot 8 regels 80 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Opgevaaren ten hemel.

ACHTTIENDE ZONDAGSPREDIKING.

1.

En als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen, daar zij het zagen, en eene wolk nam hem weg van hunne oogden.
Hand. 1:9.

De Hemelvaart van Christus is in onze Catechismus veel breeder opgevat dan de Opstanding.

Tegenover slechts *éene* vraag, die aan de Opstanding is gewijd, staan er vier, die de Hemelvaart bespreken.

Hieruit leidt echter niemand af, dat de opstellers van den Catechismus de Hemelvaart in waardij boven de Opstanding plaatsen. Er bestond voor deze ongelijkmatige verdeling een geheel andere oorzaak. Immers over de Opstanding bestond destijds onder de Christenen geen geschil. Met opzigt tot de Opstanding beleden ze allen eenzelfde belijdenis. Daar viel dus kerkelijk niet zo over uit te weiden. Daarentegen over de Hemelvaart was meer dan een geschil, was zeer boze twist zelfs en scherpe controversen gerezen; niet tegenover de geloofsvragen, en ook niet tegenover Rome, maar tegenover de broeders, die Luther volgden.

Gemeenlijk beeldt men zich in, dat het hoofdverschil tusschen de Lutherischen en de Gereformeerden ligt in de consubstantiatie, omtrent het heilige Avondmaal; en geen oogenblik ontkennen we natuurlijk, dat op dit punt de breuke viel en het sterkst door het volk gevoeld werd. Maar n'ietem in deze voorstelling onjuist. Het geschil over het Avondmaal is slechts *afgeleid*, ook het geschil over de nederdaling tot helle is *bijkomstig*, over de praedestinatie bestond oorspronkelijk geen principiële geschil, maar wel was principiële het verschil over den Christus in zijn Hemelvaart.

Dit geschil liep in hoofdzaak over de vraag, of de menscheit in den Middelaar thans in den hemel vergoddelijk is, dan wel of zijn menscheit ook in den hemel zijn menscheit en creatuurlijke hoedanigheden zuiver behoudt.

Het is alsoo een geschil, niet over iets dat in het verleden ligt, maar over den toestand waarin de Middelaar nog op dit eigen oogenblik verkeert; een geschil dus ook over de wijze waarop ons verheerlijkt. Hoofd ook nu nog op zijn kerk en in zijn geloofsvragen werkt; en alzoo een geschil voor alle eeuwen, niet met name ook voor de onze, van uiterst actueel belang.

Dit voelden Olevianus en Ursinus, en het was daarom dat ze dit stuk zoo uitvoerig trachten te bespreken. Dit heeft men, na hun verscheiden nog een eeuw lang gevoeld, toen men de leden der gemeente zeer breed op dit punt inlichtte. En onaanvaardelijk hiervoor, toen eerst in de vorige eeuw geworden, toen eigenlijk de vraag naar de levensgemeenschap met den verheerlijkten Heiland almeer onder dore redeneering en plat zedeverman bevestigd werd.

Ook in onze eeuw heeft men in de onverschilligheid volhard. Met de Lutherischen twistte men niet meer. De Lutherischen hielden hier te lande waren te invloedsloos om hen te duchten. Meest zelfs waren ze hoogstens nog Lutherisch in naam, zonder aan het kenmerkende van hun belijdenis waarde te

hechten. Wat zou men dan, aan Jezus' Hemelvaart toegekomen, de saamgevoelde gemeente nog bij deze verouderde geschillen ophouden? En zoo sloeg men de 47e en 48e vraag liefst over, en sprak enkel over de Hemelvaart en haar vrucht.

Dat dit echter een zeer ernstige fout was, springt terstond in het oog, als men er op letten wil, dat de Lutherische kerk in Duitschland een onbepaalde invloed bezit, in Duitschland geheel de theologische ontwikkeling beheerscht, en uit Duitschland ook onze meeste hoogleraren en predikanten theologisch gevormd heeft.

Noch in Leiden noch in Groningen noch in Utrecht is een zelfstandige theologie ontwikkeld. Ook is aan geen dezer academien de oude Gereformeerde lijn voortgezet. Maar aan al deze universiteiten is men als een sloep achter het Duitse admiraalschip aangekomen. Schleiermacher beheerschte aller geest. En met name wat wijlen de hoogleraar Holstede de Groot, wat de hoogleraar Van Oosterzee, wat de nu afgestreden hoogleraar Doedes, wat de zoo vroeg gestorven Chantepie de la Saussaye, en nu nog de hoogleraar Gunning, met zijn vrienden onder allerlei naam als Groninger theologie, *Vermittelings*theologie, critische theologie, ethische theologie, of apocalyptische theologie gedreven hebben en nog drijven, is allegerader uit Duitschland ingevoerd en uit een vreemd Lutherisch land tot ons gebracht.

Tengevolge hiervan is op hetgeen thans in Nederland voor theologie doorgaat al eens geheel het Duitse Lutherische stempel gedrukt en is het Nederlandsch-Gereformeerde karakter er schier geheel aan ontnomen.

En wat er dan nog in onze godgeleerde wereld van Gereformeerde berinneringen over is, sproot veel meer uit de *gemeente*, dan uit de *academiën*. Het zijn onze boeren en lastige kleine burgers, die de verdutschte en verlutherde predikanten weer eenige Nederlandsche kruiden en Gereformeerde druppelen hebben toegediend.

Had de theologie der Overheidscholen vrij spel gehad, dan ware er geen schijn of schaduw van een Gereformeerde wezen onzent meer te ontdekken, en het is de geloofsgemeente en niet de universiteit die het erigend der vaders tegenover hun voorleide voor de vreemde theologie bewaard heeft.

Want wel dreef historische zin ook aan de academien, om nu en dan het bewijs te leveren, dat men de historische Gereformeerde paden niet vergat; maar meer dan een zeer oppervlakkigen schijn bood dit niet. Wie toch de geschriften van Van Oosterzee, Chantepie de la Saussaye, Gunning enz. kent, ziet terstond, dat hun voor